

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์ของโลกในปัจจุบันทุกประเทศมุ่งที่จะพัฒนาทางเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน โอกาสที่จะเกิดสงครามขนาดใหญ่ระหว่างประเทศคงเป็นไปได้ยาก แต่อย่างไรก็ตามยังคงมีสถานการณ์ความขัดแย้งตามแนวชายแดนเกิดขึ้นอยู่เป็นประจำในแต่ละประเทศ สำหรับประเทศไทย ซึ่งมีแนวชายแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านถึง 4 ประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศไทยทางด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศกัมพูชาประชาธิปไตย มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศไทยทางด้านทิศตะวันออก ประเทศมาเลเซีย มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศไทยทางด้านทิศใต้ และ ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งประเทศไทยทางด้านทิศตะวันตกจรดทิศเหนือ

สำหรับชายแดนด้านตะวันตกของประเทศไทยในเขตรับผิดชอบของกองพลทหารราบที่ 9 ซึ่งมีแนวพรมแดนติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งประเทศไทย เป็นระยะทางยาวถึง 846 กิโลเมตร สภาพทั่วไปเป็นภูเขาสูงและป่าไม้ บ่อยครั้งได้มีเหตุการณ์ปะทะกันระหว่างทหารพม่า กับชนกลุ่มน้อยที่อพยพอยู่ตามรอยตะเข็บชายแดน ทำให้บางครั้งกำลังทหารของไทยต้องทำการตั้งกำลังหรือกวาดล้างและผลักดันชนกลุ่มน้อยดังกล่าวให้ออกจากแนวชายแดนไทย ประกอบกับภาวะปัญหาความยากจน จากสภาพทางเศรษฐกิจของประเทศพม่า จึงนำมาซึ่งปัญหาเรื่องการอพยพหลบหนีเข้าเมือง การค้าขายสินค้าผิดกฎหมาย การลักลอบค้ายาเสพติด การโจรกรรมรถยนต์ การค้าขายอาวุธสงคราม ฯลฯ จึงมีความจำเป็นอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ที่จะต้องมีการตั้งกำลังทหารในการป้องกัน และรักษาความสงบเรียบร้อย ความมั่นคง ของประเทศตามแนวชายแดน

กำลังทหารที่ปฏิบัติภารกิจตามแนวชายแดนนั้น เป็นกำลังพลที่จัดจากที่ตั้งหน่วยปกติ โดยก่อนที่จะเดินทางไปปฏิบัติภารกิจนั้น ได้มีการเตรียมการในเรื่องต่าง ๆ ทั้งในเรื่องการฝึกทางทฤษฎี การฝึกในสนาม และการใช้อาวุธ เพื่อให้เกิดความมั่นใจ นอกจากนั้นหน่วยได้มีการฝึกสอนอบรมเกี่ยวกับหลักแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งได้แก่ หลักความพอประมาณ หลักความมีเหตุผล หลักความมีภูมิคุ้มกัน ภายใต้เงื่อนไข ความรู้ และคุณธรรม รวมทั้งมีการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ ให้ทหารทุกชั้นยศนำแนวทางนี้ไปปฏิบัติกับตนเองและครอบครัวก่อน จากนั้นเมื่อเดินทางไปปฏิบัติ

ภารกิจตามแนวชายแดน ก็จะสามารถนำความรู้ที่ได้นี้ไปใช้ประโยชน์ เช่น การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีคุณธรรมจริยธรรม ไม่สนใจต่อผลประโยชน์ที่ผิดกฎหมายต่าง ๆ ด้วยการมีภูมิคุ้มกัน และรู้จักความพอประมาณในสิ่งที่ตนมี นอกจากนั้นยังสามารถนำไปขยายผลให้กับราษฎรในพื้นที่ได้อีกด้วย ในการปฏิบัติภารกิจจริงนั้นย่อมต้องเผชิญกับอันตราย และความเสี่ยงในรูปแบบต่าง ๆ ทหารที่ปฏิบัติภารกิจตามแนวชายแดน ย่อมต้องได้รับการเสริมสร้างขวัญที่ดีในการปฏิบัติภารกิจ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด ดังนั้นการมีขวัญที่ดีย่อมส่งผลให้กำลังพลสามารถปฏิบัติภารกิจได้อย่างสัมฤทธิ์ผล สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้คือการทหารเรียกว่าอำนาจกำลังรบที่ไม่มีตัวตน

การศึกษาเรื่องขวัญ (morale) ในการปฏิบัติงานได้มีการศึกษากันมากในทุกองค์การ เพราะมีความเชื่อว่าองค์ประกอบทั้งหลายในทุกองค์การ บุคลากรที่ปฏิบัติงานเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด แม้ว่าในปัจจุบันนี้จะมีการนำเอาเครื่องมือหรือเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้มากยิ่งขึ้น แต่ถ้าบุคลากรขาดกำลังขวัญในการปฏิบัติงานแล้วจะทำให้ผลผลิตของหน่วยงานนั้นตกต่ำและขาดประสิทธิภาพ จึงทำให้มีผู้สนใจและทำการศึกษาเพื่อค้นหาหลักการหรือวิธีการที่จะช่วยส่งเสริมให้บุคลากรของหน่วยงานมีกำลังใจในการปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ

กองพลทหารราบที่ 9 มีที่ตั้งอยู่ในจังหวัดกาญจนบุรี รับผิดชอบต่อการป้องกันชายแดนด้านตะวันตกในจังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ โดยจัดกำลังหมุนเวียนกันภายในหน่วยขึ้นตรง เพื่อปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว ได้แก่

1. หน่วยเฉพาะกิจ ทพพระยาเสือ (กรมทหารราบที่ 9)
2. หน่วยเฉพาะกิจ ลาดหญ้า (กรมทหารราบที่ 19)
3. หน่วยเฉพาะกิจ จงอางศึก (กรมทหารราบที่ 29)

ซึ่งหน่วยทหารทั้ง 3 หน่วยดังกล่าวนี้แม้จะมีอาวุธและยุทธโปกรณ์ที่ทันสมัยมาสนับสนุน รวมทั้งผู้บังคับบัญชาทุกระดับได้รณรงค์ ประชาสัมพันธ์ อบรมในเรื่องการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างดีแล้ว แต่ทหารเหล่านี้มีความเครียดและเสี่ยงต่ออันตรายตลอดเวลา หากขาดซึ่งขวัญและกำลังใจที่ดีแล้วย่อมทำให้หน่วยประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติงานได้ยาก นำมาซึ่งความสูญเสียอันจะส่งผลถึงการปกป้องอธิปไตยของประเทศได้

ผู้วิจัยซึ่งดำรงตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายกำลังพล กองพลทหารราบที่ 9 มีหน้าที่เกี่ยวกับกิจการกำลังพลทั้งปวง จึงได้สนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับขวัญ (อำนาจกำลังรบที่ไม่มีตัวตน) ของทหารในกองพลทหารราบที่ 9 ที่ปฏิบัติภารกิจตามแนวชายแดนด้านตะวันตก ในจังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ เพื่อเป็นข้อมูลให้หน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงหรือ

เกี่ยวข้องได้ทราบ เพื่อนำไปพิจารณาปรับปรุงและสร้างขวัญที่ดีให้แก่ทหารที่ออกปฏิบัติภารกิจ อันจะส่งผลให้หน่วยทหารประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติงาน นำมาซึ่งความมั่นคงของ ประเทศชาติ อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการพัฒนาให้กับหน่วยทหารอื่นต่อไป

คำถามในการวิจัย

ขวัญของทหารที่ออกปฏิบัติภารกิจตามแนวชายแดน อยู่ในระดับใด เมื่อจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน และปัจจัยสนับสนุนทางสังคม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยไว้ 3 ข้อ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับขวัญของทหารที่ออกปฏิบัติภารกิจตามแนวชายแดน
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบ ขวัญของทหารที่ออกปฏิบัติภารกิจตามแนวชายแดน จำแนกตาม

ปัจจัยส่วนบุคคล

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ขวัญของทหารที่ออกปฏิบัติภารกิจตามแนวชายแดน กับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน และปัจจัยสนับสนุนทางสังคม

สมมติฐานของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้ 3 ข้อ ดังนี้

1. ผู้ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันจะมีระดับขวัญในการปฏิบัติงานต่างกัน
2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับระดับขวัญในการปฏิบัติภารกิจ

ตามแนวชายแดน

3. ปัจจัยสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์กับระดับขวัญในการปฏิบัติภารกิจตาม

แนวชายแดน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหาการวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาเฉพาะข้าราชการทหารในสังกัดกองพลทหารราบที่ 9 ตั้งแต่ระดับนายทหารสัญญาบัตร นายทหารประทวนและพลทหาร ที่ออกปฏิบัติภารกิจตาม แนวชายแดนตามแผนป้องกันประเทศในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และ ประจวบคีรีขันธ์

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชากรข้าราชการทหาร กองพลทหารราบที่ 9 ที่ปฏิบัติภารกิจตามแนวชายแดน ซึ่งมีจำนวนประชากรทั้งหมด 522 คน (ข้อมูลสถานภาพ กำลังพลที่ออกปฏิบัติภารกิจตามแผนป้องกันประเทศ กองกำลังสุรสีห์ พ.ศ. 2552)

ขอบเขตด้านเวลาการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการศึกษาในห้วงตั้งแต่ 1 พ.ย. 51 ถึง 30 เม.ย. 53 สำหรับตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน และปัจจัยสนับสนุนทางสังคม
2. ตัวแปรตาม ประกอบด้วย ระดับขวัญของทหาร กองพลทหารราบที่ 9 ที่ออกปฏิบัติภารกิจตามแนวชายแดน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ทำให้ได้แผนงาน โครงการ และกิจกรรมที่เสริมสร้างระดับขวัญ ของทหารที่ปฏิบัติภารกิจตามแนวชายแดน

นิยามศัพท์เฉพาะ

“ขวัญของทหารที่ปฏิบัติภารกิจตามแนวชายแดน” หมายถึง สภาพทางจิตหรือความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ของทหารที่ปฏิบัติภารกิจตามแนวชายแดน

“ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อขวัญ” หมายถึง สาเหตุสำคัญที่คาดว่าจะมีผลทั้งทางบวกและลบต่อสภาพทางจิตใจ หรือความรู้สึกนึกคิด ทำที่ของบุคคล หรือกลุ่มของบุคคลที่ปฏิบัติงาน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความกระตือรือร้นและความตั้งใจที่จะปฏิบัติงาน ก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างสูง หรืออาจแสดงให้เห็นถึงความตื่นตระหนกตกใจ ซึ่งจะมีผลต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งก่อให้เกิดความล้มเหลวในการปฏิบัติงาน ในที่นี้ศึกษาถึงปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน และการได้รับการสนับสนุนทางสังคม

“ปัจจัยส่วนบุคคล” หมายถึง ลักษณะพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของประชากรในที่นี้ศึกษาเกี่ยวกับอายุ สถานภาพสมรส ชั้นยศ ภาระรับผิดชอบทางครอบครัว การได้รับการฝึกอบรม ความพร้อมด้านสุขภาพ จำนวนครั้งที่ออกปฏิบัติภารกิจชายแดน และระยะเวลาที่ออกปฏิบัติภารกิจชายแดน

“ภาวะรับผิดชอบทางครอบครัว” หมายถึง สถานภาพหรือบทบาทต่อการเป็นสมาชิกของครอบครัว ในปัจจุบันของข้าราชการทหารที่ออกปฏิบัติราชการชายแดน โดยมีความเกี่ยวข้องกับสมาชิกอื่น ๆ ในครอบครัว ซึ่งถ้าไม่ได้อยู่ร่วมกับครอบครัวจะมีผลต่อความเป็นอยู่หรือทำให้เสียประโยชน์ไป

“การได้รับการฝึกอบรม” หมายถึง การได้รับการฝึกอบรมในทางทหารเพื่อให้พร้อมที่จะปฏิบัติภารกิจในการป้องกันประเทศของข้าราชการทหาร ที่จะออกปฏิบัติภารกิจตามแนวชายแดนซึ่งจะแตกต่างกันตามชั้นยศและหน้าที่ที่ได้รับมอบ

“ความพร้อมด้านสุขภาพ” หมายถึง ความพร้อมของสภาพร่างกายทั้งทางด้านร่างกาย และด้านจิตใจของทหารที่ออกปฏิบัติภารกิจชายแดน อันจะส่งผลถึงประสิทธิภาพในการปฏิบัติภารกิจ

“ระยะเวลาที่ออกปฏิบัติภารกิจชายแดน” หมายถึง ช่วงระยะเวลาที่ข้าราชการทหาร ออกปฏิบัติภารกิจในสนามชายแดนในทีนี้้นระยะเวลาที่เริ่มออกปฏิบัติภารกิจจนถึงปัจจุบันช่วงที่ ออกเก็บข้อมูล

“ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน” หมายถึง ปัจจัยในด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อการปฏิบัติงาน ของทหารที่ออกปฏิบัติภารกิจตามแนวชายแดน นอกเหนือจากลักษณะส่วนบุคคล ในทีนี้ศึกษา เกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นของทหารในเรื่องความเชื่อมั่นในตัวผู้บังคับบัญชา รายได้และสวัสดิการ สภาพแวดล้อมของการปฏิบัติงาน โอกาสการได้รับความก้าวหน้า สวัสดิภาพและความมั่นคงปลอดภัย ความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพของอาวุธยุทโธปกรณ์ และการได้รับมอบหมายงานตรงกับความสามารถ

“ความเชื่อมั่นในตัวผู้บังคับบัญชา” หมายถึง ความรู้สึกหรือความคิดเห็นที่เกี่ยวกับผู้บังคับบัญชาในด้านที่ผู้บังคับบัญชามีความเอาใจใส่ ติดตาม ดูแล ตรวจสอบ ช่วยแก้ไข ปัญหาหรือข้อขัดข้องในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ รวมทั้งลักษณะผู้นำที่แสดงออกต่อผู้ใต้บังคับบัญชา จนทำให้เกิดความเชื่อมั่นและศรัทธาในความสามารถของผู้บังคับบัญชา และพร้อมที่จะปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย

“รายได้และสวัสดิการ” หมายถึง ผลประโยชน์หรือผลตอบแทนซึ่งทหารที่ออกปฏิบัติภารกิจตามแนวชายแดน จะได้รับตามสิทธิที่ทางราชการกำหนด ซึ่งในทีนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. รายได้ ซึ่งหมายถึง เงินเดือนประจำ และเงินรายได้พิเศษอื่น ๆ อันได้แก่ ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าเสบียง ค่าที่พัก ค่าเลี้ยงดูบุตร และค่าเดินทาง

2. สวัสดิการ ซึ่งหมายถึง สิ่งที่เชื่ออำนาจให้ข้าราชการทหารมีสภาพการทำงานที่ดีและสะดวกสบายก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน ซึ่งได้แก่ ที่อยู่อาศัย สถานที่พักผ่อน สนามกีฬา การปล่อยลาพักกลับบ้าน และการรักษาพยาบาล

“สภาพแวดล้อมของการปฏิบัติงาน” หมายถึง สภาพทางกายภาพที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน เช่น อุณหภูมิ อากาศ ชั่วโมงการทำงาน ความทึบกันดารของหน่วยงาน การติดต่อสื่อสารรวมทั้ง ลักษณะสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ เช่น อุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ ที่มีผลต่อการปฏิบัติภารกิจชายแดน ตลอดจนสภาพความเป็นอยู่และความสัมพันธ์ของสมาชิกภายในหน่วยงาน

“โอกาสการได้รับความก้าวหน้า” หมายถึง การได้รับพิจารณาให้ได้มีโอกาสความก้าวหน้าในงาน ซึ่งเป็นผลตอบแทนที่ไม่ใช่เงินหรือวัตถุ ได้แก่ การเลื่อนยศ ตำแหน่ง ให้ไปศึกษาอบรมดูงานต่าง ๆ เพิ่มขึ้น โดยได้รับการพิจารณาตามผลงานด้วยความยุติธรรม

“สวัสดิภาพและความมั่นคงปลอดภัย” หมายถึง การที่ทหารที่ออกปฏิบัติภารกิจตามแนวชายแดน จะได้รับการดูแลและคุ้มครองจากการเสี่ยงภัยและอันตรายต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นอันจะก่อให้เกิดความอบอุ่นใจ และความสบายใจ ซึ่งได้แก่ มีการเตรียมการซักซ้อมการปฏิบัติ ข่าวกรองที่แน่นอนของข้าศึก มีที่พักที่เหมาะสมสามารถป้องกันอันตรายจากข้าศึกได้ มีการสนับสนุนการรบและช่วยเหลือเมื่อเกิดเหตุการณ์รุนแรง

“ความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพของอาวุธยุทโธปกรณ์” หมายถึง ความมั่นใจในขีดความสามารถของอาวุธประจำกาย และอาวุธประจำหน่วยที่มี ตลอดจนอุปกรณ์ที่ใช้สนับสนุนการรบ เช่น ยานยนต์ วัตถุระเบิด เสบียง เครื่องช่วยปฐมพยาบาล เป็นต้น

“การได้รับมอบหมายงานตรงกับความสามารถ” หมายถึง การที่ทหารที่ออกไปปฏิบัติภารกิจตามแนวชายแดนได้รับมอบภารกิจตรงตามขีดความสามารถและความถนัดที่มี จนทำให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

“ปัจจัยสนับสนุนทางสังคม” หมายถึง การที่ได้รับแรงสนับสนุนจากบุคคลอื่น ทั้งภายในและภายนอกครอบครัว มีสัมพันธภาพที่ดี ที่แสดงถึงการให้ความช่วยเหลือในด้านวัตถุสิ่งของ บริการ ข้อมูลข่าวสาร การให้คำแนะนำ การยอมรับ การยกย่องและเห็นคุณค่า ก่อให้เกิดความรู้สึกผูกพัน เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ในการมีสัมพันธภาพต่อกันนั้น ก็เพื่อช่วยให้บุคคลบรรลุถึงความต้องการของตนในด้านสรีรวิทยาและจิตสังคม ซึ่งในที่นี้ศึกษาเกี่ยวกับการสนับสนุนจากหน่วยงาน การสนับสนุนจากครอบครัว และการได้รับเกียรติศักดิ์ศรี และการยกย่องจากสังคม

“การสนับสนุนจากหน่วยงาน” หมายถึง การที่ทหารมีความรู้สึกสนิทสนมคุ้นเคยกันทุกคนภายในหน่วย ทั้งในระดับผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา และในระดับเดียวกัน โดยที่ทุกคนถ้อยที

ถ้อยอาศัยกัน ไม่ทะเลาะ ให้เกียรติและยกย่องกัน มีความคิดเห็นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีการทำกิจกรรมร่วมกัน ทำให้เกิดการลดช่องว่างระหว่างกันภายในหน่วย เกิดความสามัคคี มีความรักและผูกพันลึกซึ้งต่อกัน ทำให้เกิดความร่วมมืออันนำมาซึ่งความสำเร็จในภารกิจที่ได้รับมอบ

“การสนับสนุนจากครอบครัว” หมายถึง การที่ทหารที่ออกปฏิบัติภารกิจชายแดนได้รับการสนับสนุนจากสมาชิกทุกคนในครอบครัวทั้งในเรื่องความเข้าใจ การให้กำลังใจ และภาคภูมิใจในตัวทหารที่มีโอกาสได้รับใช้ประเทศชาติ

“การได้รับเกียรติ ศักดิ์ศรี และการยกย่องจากสังคม” หมายถึง การที่ทหาร ที่ออกปฏิบัติภารกิจชายแดน ได้รับการยอมรับยกย่อง และเห็นคุณค่า จากบุคคลอื่นในสังคม เป็นผู้ที่มีเกียรติ มีศักดิ์ศรี ทำคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติ จนทำให้เกิดความภาคภูมิใจ และมีกำลังใจที่จะปฏิบัติภารกิจที่ได้รับมอบให้สำเร็จ